

Overeenkomst, op 9 november 1963 te Kaïro tot stand gekomen, inzake de vrijwillige bijdragen voor de uitvoering van het project tot redding van de tempels van Aboe Simbel

BRIEF VAN DE MINISTER VAN
BUITENLANDSE ZAKEN

Nr. 1

Ter griffie van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
ontvangen: 28 oktober 1965.

De wens, dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens de Kamer of door ten minste dertig leden der Kamer te kennen worden gegeven uiterlijk op 27 november 1965.

's-Gravenhage, 27 oktober 1965.

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 60, lid 2, en onder verwijzing naar artikel 61, lid 3, van de Grondwet, de Raad van State gehoord, heb ik de eer U Hoogedelgestreng hiernevens de tekst en de vertaling in het Nederlands van de op 9 november 1963 te Kaïro tot stand gekomen Overeenkomst inzake de vrijwillige bijdragen voor de uitvoering van het project tot redding van de tempels van Aboe Simbel, met bijlage, (*Trb.* 1964, 148) over te leggen.

Een toelichtende nota bij deze overeenkomst, alsmede te uwer informatie het jongste overzicht van de vorderingen in de werkzaamheden aan het reddingsproject „Aboe Simbel”¹⁾, moge U Hoogedelgestreng hiernevens worden aangeboden.

Wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft, zal de overeenkomst voor het gehele Koninkrijk gelden.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

J. LUNS.

Toelichtende nota

Ten gevolge van de bouw van de grote stuwdam in de Nijl bij Assoean wordt een groot aantal oude en unieke cultuurmonumenten in het Egyptische en Soedanese gedeelte van Nubië door overstroming bedreigd.

De regeringen van de V.A.R. en van de Soedan hebben zich in 1959 gewend tot de Unesco met het verzoek om de steun van deze organisatie voor de redding van de met de ondergang bedreigde monumenten. De Directeur-Generaal van de Unesco, overwegende, dat het teloorgaan van deze monumenten een onvervangbaar verlies zou betekenen voor het culturele erfgoed der gehele mensheid, wendde zich in maart 1960 tot de lidstaten van deze organisatie met een beroep tot het geven van morele, financiële en materiële steun voor de redding van dit cultuurbezit.

Aanvankelijk werd overwogen de normale begroting van de Unesco te doen verhogen met de bedragen, nodig voor de financiering van de reddingswerkzaamheden. Deze gedachte ontmoette echter veel verzet, vooral omdat opname in de normale begroting naast de toch al aanzienlijke verhogingen die noodzakelijk geacht werden in verband met speciale voorzieningen ten behoeve van het onderwijs in minder ontwikkelde gebieden, zou hebben geleid tot een ongeproportioneerd hoge stijging van het begrotingsplafonds van de Unesco.

Mede op voorstel van Nederland heeft de Algemene Conferentie van de Unesco, gehouden in november 1960, daarom besloten de Directeur-Generaal te machtigen de ledenstaten op te roepen op basis van vrijwilligheid de gelden, benodigd voor de redding van de monumenten, bijeen te brengen.

De daarop volgende actie van de Unesco heeft ertoe geleid, dat tegen het einde van 1962 voldoende gelden waren ingezameld voor de financiering van de verplaatsing van een aantal kleinere tempels, welke onder water dreigden te geraken,

¹⁾ Nedergelegd ter griffie, ter inzage van de leden.

Aan
de Heer Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal

voor het verrichten van opgravingen in de bedreigde gebieden en voor de redding van de tempels van Philae.

Voor de redding van het belangrijkste complex bedreigde monumenten, de tempels van Aboe Simbel, op basis van een zeer kostbaar, door Italiaanse deskundigen opgesteld plan, waren de toegezegde bijdragen echter verre van toereikend. De Regering van de V.A.R. diende daarom een nieuw en minder kostbaar plan in (in de onderhavige overeenkomst als project II aangeduid).

De kosten voor de uitvoering van dit plan waren geraamd op U.S. \$ 36 000 000. De Regering van de V.A.R. verklaarde zich bereid uit eigen middelen het equivalent van U.S. \$ 11 500 000 bij te dragen.

De Directeur-Generaal van de Unesco belegde op 8 november 1963 een bijeenkomst van leden en geassocieerde leden van de organisatie, die in principe bereid waren op basis van vrijwilligheid een financiële bijdrage voor de redding van de tempels van Aboe Simbel te geven. Deze vergadering van leden en geassocieerde leden aanvaardde de tekst van de onderhavige multilaterale overeenkomst, die vanaf 9 november 1963 ter ondertekening openstond in het hoofdkwartier van de Unesco te Parijs.

In samenhang met deze overeenkomst hebben de Unesco en de Regering van de V.A.R. op 9 november 1963 een bilaterale overeenkomst gesloten, waarvan de tekst ter kennisgeving werd voorgelegd aan de meergenoemde bijeenkomst van leden en geassocieerde leden van de Unesco. In deze overeenkomst (voor de tekst waarvan verwezen wordt naar de rubriek Gegevens van *Trb.* 1964, nr. 148) neemt de Regering van de V.A.R. de verplichting op zich een contract af te sluiten met een of meer aannemers voor de uitvoering van de werkzaamheden voor de redding van de tempels van Aboe Simbel (artikel 1, sub 1). De overeenkomst voorziet voorts in de mogelijkheid voor de Regering van de V.A.R., het contract voor de uitvoering van de werkzaamheden te annuleren, indien de leden en geassocieerde leden van de Unesco vóór een bepaalde datum niet een bedrag hebben toegezegd ter waarde van U.S. \$ 20 500 000 (artikel 1, sub 2).

Het betreffende contract — met de firma's Hochtief, Atlas, Impregilo, Sentab, Skanska en Grands Travaux de Marseille — werd door de Regering van de V.A.R. ondertekend op 16 november 1963.

Op 7 oktober 1964 verklaarde de Regering van de U.S.A. zich bereid een financiële bijdrage te geven tot het equivalent van U.S. \$ 12 000 000. Dit bedrag, gevoegd bij de bedragen, toegezegd door andere ondertekenaars van de onderhavige multilaterale overeenkomst, bracht het totaal van de toegezegde bijdragen op het equivalent van ongeveer U.S. \$ 17 000 000.

De Regering van de V.A.R. heeft dank zij de gedane toezeggingen inzake financiële bijdragen, alsook dank zij de bereidheid van de Directeur-Generaal van de Unesco zijn pogingen om het ontbrekende bedrag ad ong. U.S. \$ 3 500 000 door een beroep op de leden en geassocieerde leden van de organisatie bijeen te brengen, in oktober 1964 afstand gedaan van haar recht het contract voor de uitvoering van de reddingswerkzaamheden voor Aboe Simbel te annuleren. Dientengevolge is thans van kracht artikel III van de tussen de Unesco en de Regering van de V.A.R. gesloten bilaterale overeenkomst.

Volgens de bepalingen van dit artikel is de Regering van de V.A.R. gehouden de werkzaamheden tot redding van de tempels van Aboe Simbel te doen voltooiën en alle financiële en andere verplichtingen daarmede verband houdend, op zich te nemen. Vanaf het begin van de actie van de Unesco ten behoeve van het behoud van de Nubische monumenten heeft de Nederlandse Regering mede wegens de onvervangbaarheid van de culturele waarden die verloren dreigden te gaan, zich zeer positief opgesteld tegenover de plannen voor de redding van de Nubische monumenten. In de memorie van toelichting bij de

begroting van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen voor het dienstjaar 1962 (blz. 58, rechterkolom) heeft de toenmalige Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen mededeling gedaan van zijn voornemen voor de redding van de monumenten voor een periode van 10 jaar voor ieder begrotingsjaar een bedrag van ong. f 200 000 voor dit doel beschikbaar te stellen.

De Nederlandse bijdrage ten behoeve van de in de onderhavige overeenkomst beoogde reddingswerkzaamheden voor de tempels van Aboe Simbel is dan ook berekend op basis van een jaarlijkse bijdrage tot genoemd bedrag voor de totale reddingswerkzaamheden tot het behoud van de Nubische monumenten. Bij het vaststellen van de bijdrage voor de redding van Aboe Simbel is daarom rekening gehouden met het feit, dat in het dienstjaar 1962 reeds een bedrag van f 200 000 is gestort in het door de Unesco voor de redding van de Nubische monumenten ingestelde „Trust Fund”. Voorts achtte de Nederlandse Regering het gewenst een gedeelte van haar totale bijdrage te reserveren voor de financiering van de verplaatsing van het in de Soedan gelegen tempelcomplex van Semna Oost, waarvoor een bedrag geraamd was van f 432 000. Met de inmiddels urgent geworden uitvoering van dit laatste project, waarmede de Sudan Antiquity Service is belast, is reeds een aanvang gemaakt.

Het resterende bedrag f 2 000 000—f 200 000—f 432 000 = f 1 368 000 zal op grond van de onderhavige multilaterale overeenkomst in jaarlijkse tranches over de periode 1963 tot en met 1970 in het Trust Fund worden gestort (d.i. 8 x f 171 000) ten behoeve van de verplaatsing van de tempels van Aboe Simbel. Bij de ondertekening door Nederland van de overeenkomst op 28 mei 1964 te Parijs is expressis verbis de bepaling opgenomen, dat de jaarlijkse bijdrage van de Nederlandse Regering de goedkeuring behoeft van het Parlement.

Voorts is van Nederlandse zijde daarbij verklaard, dat minstens 50 pct. van deze tranches in Nederlandse valuta zal worden voldaan, terwijl het overblijvende gedeelte zal worden betaald in valuta, waarover nader zal worden overlegd met de Regering van de V.A.R.

Ten slotte zij vermeld, dat naast de bovengenoemde financiële bijdragen voor de redding van de Nubische monumenten, van Nederlandse zijde, mede in het belang van de archeologie in Nederland, de kosten gefinancierd zijn van een archeologische expeditie, welke opgravingen heeft verricht aan de oostelijke oever van de Nijl in het Egyptische deel van Nubië.

Voorts heeft het Nederlandse Adviesbureau voor Ingenieurswerkzaamheden in het buitenland (N.E.D.E.C.O.) een werkplan opgesteld voor de redding van het tempelcomplex te Philae. Op soortgelijke wijze heeft ook een groot aantal andere landen deelgenomen aan de reddingswerkzaamheden. Het project voor de redding van de tempels van Philae wordt thans door N.E.D.E.C.O. nader uitgewerkt.

*De Minister van Onderwijs
en Wetenschappen,*

I. A. DIEPENHORST.

*De Minister van Cultuur, Recreatie
en Maatschappelijk Werk,*

M. VROLIJK.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

J. LUNS.

De Minister van Financiën,

A. VONDELING.